

فصل دوم

ارتباط در آموزش

میل به ارتباط یکی از نیازهای عمدی بشر اولیه و در جوامع امروزی یکی از ضروریات تداوم بقاء است. بر اساس این اصل جوامع بشری دستگاههای بغرنج و پیچیده‌ای را برای ارائه پیامهای خود ساخته‌اند که پیش‌فتهای نو ظهور علوم روز به روز چنین دستگاههایی را از جهت قدتشان در تسخیر سدهای فیزیکی دنیا ماعجیب تر می‌کند. بنابراین امروزه مطالعه امر ارتباط دو جنبه اساسی به شرح زیر را شامل می‌شود:

- ۱- شناخت و درک وسیع وهمه چنانه‌ای از وسائل پیچیده ارتباطی.
- ۲- درک کامل چگونگی استفاده از این وسائل در برقراری ارتباط.

تعريف ارتباط:

ارتباط فراگرد انتقال معنی بین دو فرد است.

«فرایند^۱ انتقال پیام از نویسنده به گیرنده مشروط بر آنکه محتوا از فرستنده به گیرنده منتقل شود و بعکس» و مشابهت معنی در گیرنده ایجاد گردد.

اولین برداشتی که از تعريف فوق میتوان داشت این است که ارتباط نوعی «فرایند» است. دیگر اینکه برای برقراری ارتباط حداقل حضور سه عنصر فرستنده، گیرنده، و پیام الزامی است. و سرانجام شرطی است که در متن تعريف نفهته است. این شرط خاطر نشان می‌سازد که چنانچه پیام مورد نظر از فرستنده به گیرنده منتقل نشده و عکس العمل‌های گیرنده به فرستنده منعکس نشود اصولاً ارتباطی برقرار نشده است. حال با توجه به اینکه بنا بر تعريف عده‌ای بهترین معلم را «بهترین برقرار کننده ارتباط میدانند» بسیار روشن است که اگر معلم (که معمولاً نماینده فرستنده پیام در نظر گرفته می‌شود) نتواند پیام خود (مطلوب درسی) را به فرآگیر منتقل کرده و باز خورد لازم را از او دریافت کند، اصولاً ارتباطی رخ نداده است.

ادوین امری و همکارانش در کتاب مقدمه‌ای بر ارتباط‌های جمعی (۱۹۷۶، ص^۵) دو نوع ارتباط را به شرح زیر مورد توجه قرار داده‌اند:

- ۱- ارتباط درون فردی که از طریق آن فرد با خودش حرف می‌زند (ارتباط برقرار می‌کند).
- ۲- ارتباط میان فردی که فرد حداقل با یک فرد دیگر ارتباط برقرار می‌کند.

برخی نکات اصلی این فرایند عبارتند از:

- ارتباط، عبارت از انتقال و اشتراک معانی است. معانی، ممکن است عقاید، تصویرها یا اندیشه‌هایی باشند که به صورت سمبول (مثلاً نوشتاری، گفتاری، موسیقی، لباس، دود، هنر) بیان می‌شوند.

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

سمبولهای مورد استفاده به خودی خود دارای معنی نیستند. این مردمی که از آنها استفاده می‌کنند، هستند که به آنها معنی می‌دهند. ارتباط بدون درک ممکن نیست درک عبارت است از فرایند ایجاد تاثیر از چیز (یک فرد، یک واقعه یا هر محركی که به هشیاری ما موثر است) و سپس قصاویت در مورد آن، مشاهدات و قضاوتهای ما تحت تاثیر حواس پنجگانه ما هستند.

ارتباط یک جزء تفکیک‌ناپذیر از فرایند آموزش و یادگیری می‌باشد. اگر معنی مورد نظر در فرستنده پیام را با M' و معنی

متجلی شده در گیرنده پیام را با M نشان دهیم ارتباط کامل وقتی صورت می‌گیرد که $M' = M$ باشد یا $\frac{M'}{M} = 1$

اگر معنی مشخص شده در گیرنده پیام کوچکتر از معنی موردنظر فرستنده پیام باشد با M' و معنی متجلی شده در گیرنده پیام

را با M' نشان دهیم ارتباط کامل وقتی صورت می‌گیرد که $M' = M$ باشد یا $\frac{M'}{M} = 1$

اگر معنی متجلی شده در گیرنده پیام کوچکتر از معنی مورد نظر فرستنده پیام باشد باز هم ارتباط برقرار شده است لیکن این

ارتباط کامل نیست $\frac{M'}{M} < 1$

اگر معنی متجلی شده در گیرنده پیام بر معنی موردنظر فرستنده پیام برابر صفر شود ارتباط برقرار نخواهد شد $= 0$

در مورد رابطه M' بر M بزرگتر از یک فقط می‌توان گفت که چنین وضعیتی عبارت است از ارتباط کامل به علاوه ارتباط با خود.

ارتباط + ارتباط با خود $\frac{M'}{M} > 1$

سوال: لزوم تبادل اطلاعات بیشتر با محیط یا شخص دیگر از کدامیک از اجزاء ارتباط می‌باشد؟ (ارشد

(۹۴)

الف) درونداد ب) جریان و تبدیل درون داد پردازش شده

ج) بازخورد د) پیامد پردازش اطلاعات یا بروند داد

پاسخ گزینه د /

سوال: در فرایند آموزش و یادگیری، ارتباط عبارت است از: (دکتری ۹۴)

الف) انتقال دانش و نگرش از فرستنده به گیرنده

ب) انتقال پیام از فرستنده به گیرنده و بالعکس

ج) انتقال کلیه نمادها، نگرشها، عواطف و دانش‌ها به گیرنده

د) انتقال مفاهیم، احساس و اندیشه از گیرنده به فرستنده

پاسخ گزینه ب /

أنواع بازخورد:

بازخورد مثبت: آن دسته از پاسخهای ظاهری شنونده که برای شکل‌گیری و اصلاح رفتار ارتباطی متعاقب گوینده به کار می-

روند مثل حرکت سر و صورت

بازخورد منفی: آن دسته پاسخهایی که جنبه تغییری دارد مثل بی‌توجهی - خمیازه

بازخورد صفر: نشانه بی‌اعتمادی و ناراحتی از ارتباط است

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

سوال: کدامیک از جملات زیر در فرایند آموزش و ارتباط درست است؟ (دکتری ۹۴)

الف) تبادل افکار بدون انتقال مفاهیم امکان‌پذیر نخواهد بود

ب) تبادل افکار و اندیشه و احساسات بدون انتقال مفاهیم امکان‌پذیر است

ج) تبادل افکار و اندیشه و احساسات و عقاید بدون انتقال مفاهیم امکان‌پذیر است

د) همه گزینه‌ها درست است

پاسخ گزینه الف /

هرچه میزان اشتراک معانی بیشتر باشد، ارتباط قویتر و موثر است.

أنواع ارتباطات:

۱) فرد با فرد (بین فردی) self to self

۲) ارتباطات گروهی

۳) ارتباط جمعی

۴) ارتباط درون فرد

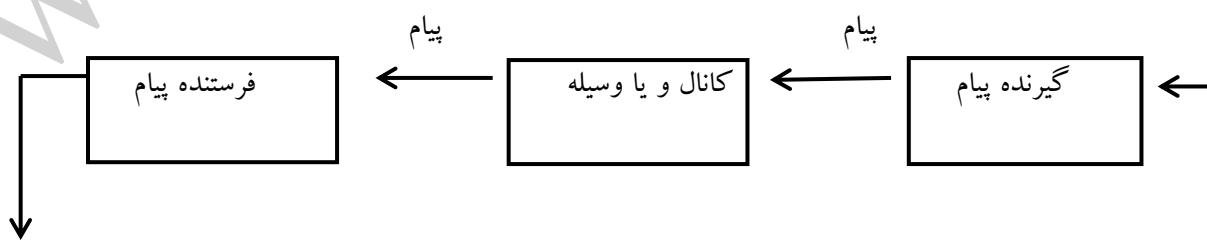
فرایند که در زبان فارسی ترجمه کلمه "process" انگلیسی است در فرهنگ لغات funk & wagnalls چنین تعریف شده است: مجموعه ای از اعمال تداوم دار که نتیجه، پایان یا شرایطی خاص در پی داشته باشد.

اجزاء فرایند ارتباط - برای برقراری ساده ترین نوع ارتباط حضور سه عنصر فرستنده پیام، پیام و گیرنده پیام به شکل زیر

ضروری است :

ولی همیشه بخصوص در جریان تدریس مطالب مشکل آموزشی نمیتوان انتظار داشت که محتوای پیام به راحتی و به طور کامل از فرستنده به گیرنده منتقل شود بنابراین بخصوص در چنین موقعی حضور عنصر چهارمی به عنوان کanal و یا وسیله ارتباطی لازم به نظر می‌رسد و چون معمولاً تنها فرستنده پیام از وسیله استفاده می‌کند بنابر این باز خورد به شکل مستقل عنصر پنجم را تشکیل میدهد . در چنین حالتی طرح زیر در مورد اجزاء فرایند ارتباط صادق است :

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

بازخورد

طرح پنج عنصری فرایند ارتباط

واما پاره‌ای از متخصصان گنجانیدن عنصری دیگر را در میان اجزاء فرایند ارتباط تحت عنوان «پارازیت» یا عامل مدخل پیشنهاد میکنند. طرح زیر اجزاء فرایند ارتباط را با شش عنصر نشان میدهد:

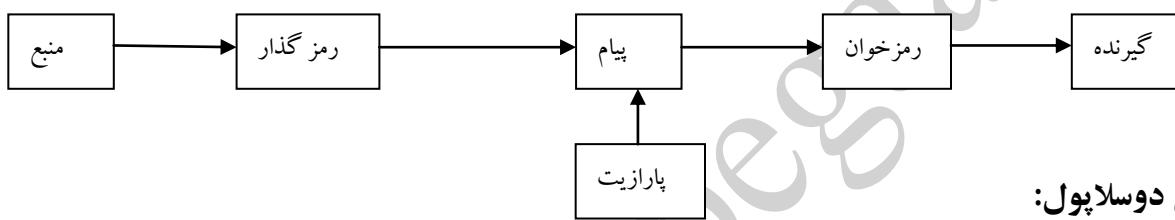
این لوگوی شاخص ویدوراست که گفتند برای اینکه ارتباط برقرار شود، باید یک منبع-یک رمزگذار یک پیام یا یک کanal یک رمز خوان و یک گیرنده باشد. آنها یک عنصر به نام پارازیت را رد مدل خود قرار دارند که برای پیام اثر داشت.

رمز گذاری در مدل ارتباطی کدام یک از دانشمندان وجود دارد؟ (دکتری آموزش بهداشت ۹۴)

الف) ارسسطو ب) هارولد لول ج) لول و کلودگن د) کلودشن و وارن ویور

پاسخ گزینه د/

مدل ارتباطی کلودشن و وارن ویور

مدل اتهیل دوسلاپول:

اتهیل دوسلاپول مدلی را طراحی کرد که در آن فقط به سیستم ارتباطی توجه شده است.

سیستم ارتباطی عبارت است از چیزی که بیان کننده رابطه یا عدم رابطه بین موضوعات یا اشیاست. دوسلاپولی تصویری از یک مدل برای یک سیستم ارتباطی میان پنج نفر که حلقه‌های بین آنها نشان می‌دهد.

یک سیستم ارتباطی از شش جنبه قابل تفکیک است.

۱- تعداد اعضای جمعیت: با افزایش واحدهای یک سیستم ارتباطی، ظرفیت حلقه‌های واحدها بسیار سریع‌تر افزایش

پیدا می‌کند. دلیل اینکه چرا رفتار یک گروه کوچک به سرعت تبدیل به رفتار یک گروه بزرگ می‌شود ناشی از

همین است که وقتی به تعداد بیست یا سی نفر رسید ظرفیت ارتباطی آن بسیار بالا خواهد رفت.

۲- ظرفیت پیام: تعداد واحدهای اطلاعاتی که می‌تواند از طریق کanal مابین اعضای این سیستم ارتباطی منتقل شود.

۳- حجم جریان پیام: ظرفیت کanal محدودیت اصلی است اما مشاهدات تجربی ممکن است بتواند نشان دهد که چه

مقدار اطلاعات عملاً از میان یک کanal می‌گذارد.

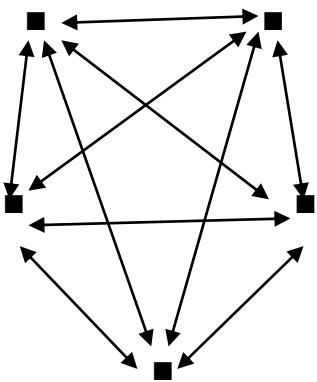
۴- ساخت شبکه: ساخت جهتی: مسیر کanal ارتباطی هم می‌تواند یک طرفه هم می‌تواند ۲ طرفه باشد.

۵- نوع پیام: سیستم ارتباطی می‌تواند از دیدگاه نوع پیامی که منتقل می‌شود تفکیک می‌شود پیام مورد نظر

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

۶- سازوکار شلیک (triggering): سیستم ارتباطی از نظر سازوکار شلیک متفاوت باشد. در هر لحظه یک سیستم ارتباطی ممکن است در حالتی از ابعاد پنجگانه قرار بگیرد و لحظه‌ای بعد تغییر کند. سیستم خودش می‌تواند خود را تصحیح کند و جلوی انحراف از حالت تعادل را بگیرد.

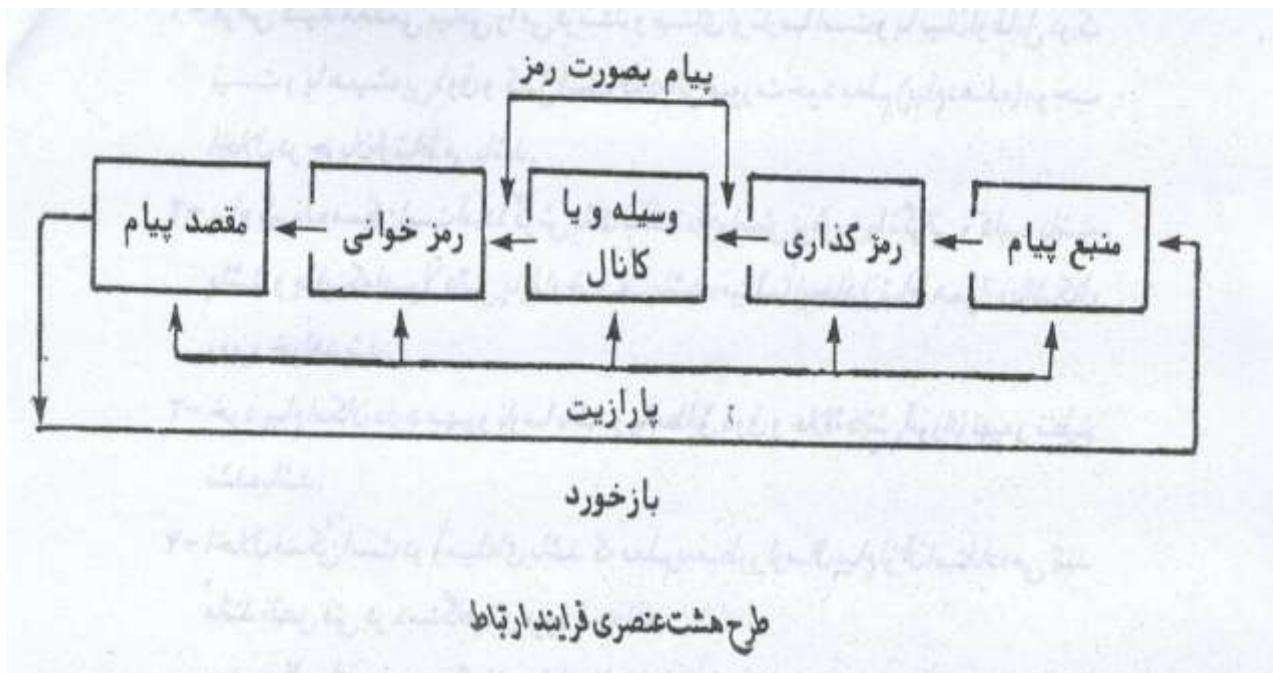
* می‌توان ثبات یا تحول سیستم را پیش‌بینی کرد.

مدل یک سیستم ارتباطی ۵ نفره:

و سرانجام، نظر به اینکه پیام به صورتی که در ذهن فرستنده پیام مطرح است بدون آنکه به صورت رمز در آید قابل انتقال نیست بنابر این لازم است که منع فرستنده پیام ابتدا محتوای پیام خویش را به صورت رمز در آورد که همان کلمات، سمبول‌ها، علامت‌ها و نظایر اینها هستند، سپس آن را به سوی گیرنده پیام ارسال کند.

در سوی دیگر خط برقراری ارتباط، منع گیرنده نیز بایستی رمز دریافت شده را از طریق حواس و سلسله اعصاب به مغز برد و اصطلاحاً آن را خوانده و یا از رمز خارج کند، سپس به درک مفهوم مورد نظر پردازد. بنابراین بعضی از صاحب‌نظران عقیده دارند که کامل ترین طرح فرایند ارتباط بایستی با هشت عنصر به شکل زیر مطرح شود:

پارازیت های ارتباطی:

۱- پارازیت های فیزیکی

۲- پارازیت های استنباطی

پارازیت های فیزیکی همان گونه که از نامشان پیداست مانع از انتقال فیزیکی پیام میشوند نظیر سرو صدا، گرما و سرمای بیش از حد، نور بسیار زیاد و یا نور بسیار کم.

الگوی شرام: شرام در الگوی خود به حشو و زواید در پیام تاکید کرده است یعنی وقتی گیرنده، مطلب فرستند را متوجه نمی شود پیام را با تکرار و مثالهای متعدد بیان می کند تا در کشش شود. این تکرار پیام برای در کشش بیشتر را حشو و زواید گویند.

سوال: در کدام الگوی ارتباطی به حشو و زواید تاکید می شود؟

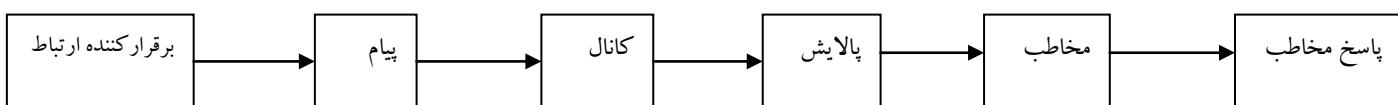
الف) دوسلایول ب) ارسوبی ج) شرام د) شنن

پاسخ گزینه ج /

شرام در مدل خود میزان تجربیات منبع و مقصد را به صور تدوینی بیضی که یکدیگر را قطع کرده اند با نام میدان تجربه نشان داده است. این دو بیضی به عنوان تجربه گردآوری شده دو نفر هستند که شکلی در ارتباط با هم دارند تصویر می کنند.

تجربه مشترک هرچقدر بیشتر باشد ارتباط راحت است اما اگر تجربه مشترک نباشد ارتباط غیرممکن است.

الگوی لاگانز: در این مدل پالایش اضافه می شود که در الگوهای دیگر نیست.

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

الگوی لیترز: عنصر اضافه شده در این الگو مزاحم می‌باشد، مزاحم هرگونه مانع یا سد می‌باشد که از انتقال پیام به مخاطب جلوگیری می‌کند. مزاحم می‌تواند مربوط به منبع، کanal و گیرنده باشد.

الگوی وستلی مک لین: این الگو بسیار ساده، جامع و ایده‌آل است. کاربرد آن در ارتباطات چهره به چهره مکاتبه، مکالمه تلفنی، مکالمه با بی‌سیم، سخنرانی و پانل می‌باشد. در واقع یک عنصری است بازخورد نیز در این الگو وجود دارد.

مدل برن‌لوند:

مدل برن‌لوند به مدل راهنمای معروف است. او در مدل خود به جای استفاده از رمز از کلمه راهنمای استفاده می‌کند. که تصور می‌شود خواسته است کلمه‌ای را بکار برد که معنی رمز، نشانه تصویری و نشانه طبیعی هر سه را با هم داشته باشد.

او در مدل خود ارتباط فرد با محیط، فرد با دیگران و فرد با فرد را توضیح می‌دهد.

مدل موزاییکی بکر: بسیاری از کنشهای ارتباطی از عناصری شکل می‌گیرند که ناشی از بیش از یک وضع اجتماعی است. از دیدگاه بکر تفاوت‌های فردی در دریافت پیام موثرند.

پارازیت‌های استنباطی زمانی رخ میدهند که سوء تعبیر در مورد پیام پیش بیاید و لو اینکه پیام همانگونه که فرستاده شده باشد، نظری زمانی که فرستنده پیام از کلماتی که در ک آنها برای گیرنده پیام مشکل است برای انتقال پیام استفاده کرده باشد و یا کلمات بکار گرفته شده برای فرستنده و گیرنده پیام معانی متفاوتی داشته باشند

مدل هارولد لسول (Harold lasswell) مدلی است که اجزاء آن در موقعیت‌های آموزشی بیشتر قابل مشاهده است. این مدل عناصر یک موقعیت ارتباطی را با کمک کلمات سوالی شناسایی می‌کند. در این مدل ارتباطی جایی برای هدف ارتباط در نظر گرفته نشده است.

مدلهای طرح پیام-

لس ول مدل خود را که یک مدل غیر سیستمی است با طرح شش سوال به شرح زیر ارائه میدهد:

۱- چه کسی؟ = فرستنده پیام

۲- چه چیزی را؟ = پیام

۳- به چه کسی؟ = گیرنده پیام

۴- از چه طریقی؟ = وسیله

۵- در چه شرایطی؟ = شرایط زمانی مکانی و ...

۶- با چه تاثیری؟ = نتیجه

در مدل ایندیانا که یک مدل سیستمی است، طرح پیام با استفاده از خواص سیستم صورت می‌گیرد که بارزترین آنها شروع طراحی پیام با هدف و پایان آن با تعیین چگونگی ارزیابی پس از ارائه پیام است.

طرح زیر ساختار کلی مدل و رابطه میان اجزاء تشکیل دهنده آن را نشان می‌دهد:

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

سوال: در کدام الگوی ارتباطی زیر عنصر «Harold lasswell» مدلی است که اجزاء آن در موقعیتهای آموزشی بیشتر قابل مشاهده است. این مدل عناصر یک موقعیت ارتباطی را با کمک کلمات سوالی شناسایی می‌کند. در این مدل ارتباطی جایی برای هدف ارتباط در نظر گرفته نشده است.

سوال: در کدام الگوی ارتباطی زیر عنصر «مزاحم» به عنوان مانع یا تخریب در انتقال پیام مطرح شده است؟ (ارشد ۸۹-۹۰)

- الف) فانو ب) لاگانز ج) لیترز
د) دستی مکلین پاسخ گزینه ج /

سوال: کدام مورد زیر از ویژگی الگوی ارتباطی «Westly Mclean» است؟ (ارشد ۹۱)

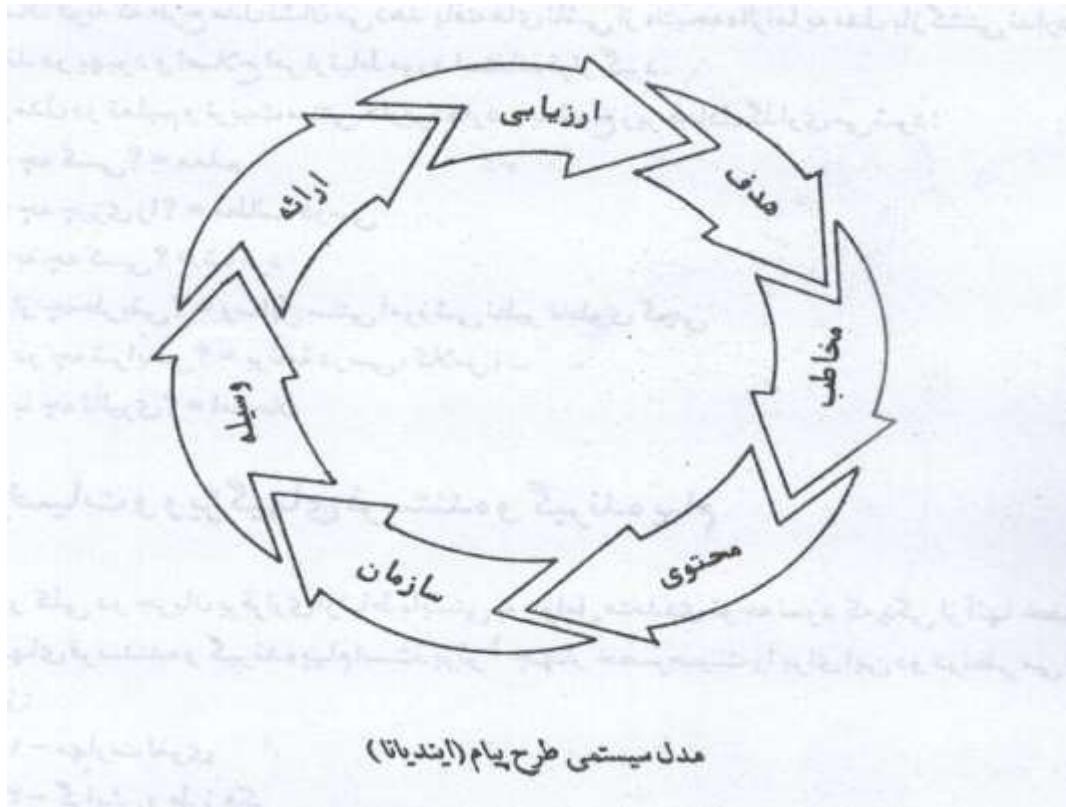
- الف) ارتباط دو طرفه ایجاد می‌کند
ب) عنصر مزاحم در ارتباط را مطرح می‌کند
ج) پیام فرستنده شده را به کد عددی تبدیل می‌کند
د) در رادیو و تلفن کاربرد دارد
پاسخ گزینه الف /

سوال: کدامیک از موارد زیر در الگوی ارتباطی لاگانز «Lagans» کاربرد دارد؟ (ارشد ۹۱)

- الف) سینما، تلویزیون، پوستر
ب) ارتباط چهره به چهره، مکالمه تلفنی
ج) سخنرانی، پانل
د) تلکراف مکالمه یا بی‌سیم
پاسخ گزینه الف /

سوال: در مدل ایندیانا بعد از تعیین اهداف چه موردی قرار دارد؟ (ارشد ۹۱)

- الف) محتوى ب) سازمان ج) مخاطب د) وسیله
پاسخ گزینه ج /

همانگونه که ملاحظه میشود با استفاده از این مدل، طرح پیام، ایتدا با تعیین هدف از برقراری ارتباط صورت میگیرد؛ سپس با توجه به هدف یا اهداف، جامعه مخاطب مورد شناسایی دقیق قرار میگیرد که همان شناسایی ویژگیهای آنان از نقطه نظر های مختلف است. در مرحله ی سوم با توجه به هدف و مشخصات جامعه مخاطب محتوای پیام مشخص و تدوین میشود. در مرحله ی چهارم محتوای پیام تدوین میشود. در مرحله ی چهارم محتوای پیام سازماندهی میشود. مثلاً تقدم و تاخر ارائه قسمت های مختلف آن مشخص میشود. سپس با توجه به کلیه عناصر پیشین وسیله ارتباطی مشخص میشود که مسلماً میتواند از موردي به مورد دیگر متفاوت باشد. در مرحله ششم، پیش بینی های لازم در مورد ارائه پیام به عمل آمده و سرانجام در مرحله هفتم اندیشه میشود که چگونه از اجرای پیام ارزیابی لازم به عمل آید.

امروزه، در نظامهای مترقبی آموزشی و سازمانهای اداری عمدها از این مدل به منظور طرح پیام استفاده میشود. زیرا در آن، اولاً هدف از برقراری ارتباط صراحت مشخص میشود؛ ثانياً هر کدام از عناصر تشکیل دهنده مدل با توجه به عناصر قبلی انتخاب و تعیین میشود که بسیار منطقی است؛ ثالثاً همانگونه که طرح مدل نشان میدهد که از داده های ناشی از ارزیابی به منظور اصلاح و بهبود امر ارتباط استفاده به عمل می آید.

پیام: پیام دارای سه بعد یا بخش: کد، محتوا و پالایش میباشد. که پیام به سمبول هایی اطلاق میشود که میتواند برای فرد دیگری معنادار باشد.

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

محتوای پیام در ارتباط با نمادی می‌باشد که به منظور بیان هدف و نیز ارتباطات بکار گرفته می‌شود. پالایش پیام روشنی است که توسط آن پیام آماده و پرداخت شده انتقال می‌سابد.

برای تأمین خصوصیات یک پیام خوب پالایش یک شرط فردی است.

خصوصیات و ویژگی‌های فرستنده و گیرنده پیام:

بطور کلی در جریان برقراری ارتباط بایستی به عوامل متعددی توجه نمود که یکی از آنها خصوصیات و ویژگی‌های فرستنده و گیرنده پیام است. برلو چهار خصوصیت را برای این دو در نظر می‌گیرد که عبارتند از:

- ۱- مهارت لغوی
- ۲- گرایش و طرز فکر
- ۳- معلومات و اطلاعات
- ۴- خصوصیات اجتماعی و فرهنگی

ارتباط غیر کلامی Nonverbal communication

با این وجود شاخه‌ای از دانش امروز بشر تحت عنوان ((حرکت شناسی)) زمینه بحث را خود را به ارتباطات غیر کلامی اختصاص می‌دهد. حرکت شناسی، دانشی است که رفتارهای دیداری بدن انسان را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و در جستجوی تشخیص حرکات ارتباطی بدن و تعیین معانی آنهاست. این علم کل بدن انسان را بالقوه قادر به برقراری ارتباط می‌داند که البته پاره‌ای از آنها از جامعه‌ای به جامعه‌ای دیگر تفاوت داشته و گاهی مغایر یکدیگر است.

تعامل احساسی Impersonal Interaction

به زبان ساده تعامل احساسی یعنی بروز یک رفتار یا حالت خاص توسط یک فرد یا منبع و تکرار آن توسط فرد یا منبع دیگر. تعامل احساسی یکی از پدیده‌های طبیعی بشر است که در اثر آن یک شخص نسبت به رفتارها و تجارت اشخاص دیگر تعامل نشان می‌دهد. این احساس‌ها گاهی برای مشاهده کننده کاملاً مشهود است زیرا پاسخ‌ها بیرونی، عینی و ظاهری بودند. اما پاسخ‌های تعاملی می‌توانند درونی و پنهانی ولی واقعی نیز باشند. گاهی اوقات تعامل احساسی بسیار عمیق‌تر از پاسخ‌های صرف عضلانی بوده و ممکن است به عنوان یکی از متغیرهای موقفيت در هنر ارتباط تلقی شود.

انواع تعامل احساسی

تعامل احساسی در پاسخ فرستنده پیام نسبت به محتوای پیام : در این نوع تعامل احساسی، همان طور که برقرار کننده ارتباط تحت تاثیر محتوای پیام قرار گیرد، این حالات در چهره، دستها و در حقیقت در کل پاسخ‌های بدنی او مشاهده می‌شود. در اینجا یک نویسنده و یا سخنران کاملاً غرق در حالات ناشی از محتوای پیام است. بهره‌گیری از این نوع از تعامل احساسی می‌تواند موقفيت فرستنده پیام را در امر برقراری ارتباط تضمین نماید. محتوای دروس مختلف را نمی‌توان به گونه‌ای یکسان ارائه داد. به طور کلی این امر در محتواهای مربوط به اهداف حیطه عاطفی محسوس‌تر از دو حیطه دیگر است.

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

تعامل احساسی در پاسخ گیرنده‌ی پیام نسبت به فرستنده‌ی پیام (برقرارکننده‌ی ارتباط) :
گیرنده‌گان پیام غالباً تمايل به تقليد رفتارها، حالات و احساسات فرستنده‌ی پیام خود نشان می‌دهند. مثل سکوت سخنران در ابتدا و یا اثنای سخنرانی و متعاقباً سکوت حضار در اماكن پر سر و صدا است.
علمایان می‌توانند با بروز رفتارها و حالاتی که خواهان ایجاد آن در فراگیران خود هستند آن‌ها را جهت مورد نظر هدایت نمایند.

تعامل احساسی در پاسخ فرستنده‌ی پیام نسبت به گیرنده‌ی پیام :
این تقریباً غیرممکن است که ما به عنوان فرستنده‌ی پیام واکنش‌های رفتاری و احساسی شخص دیگر را نادیده بگیریم.
مثل زمانی که یک معلم جدی، در برخورد با فراگیران بی‌تفاوت، نوعی بی‌تفاوتی در کار را از خود بروز می‌دهیم و بر- عکس معلمی بی‌تفاوت، نسبت به جدیت و رغبت فراگیران، پاسخ تعامل گونه بدهد.

۴- تعامل احساسی در پاسخ فرستنده‌ی پیام نسبت به خود :
فرستنده‌ی پیام به خود نیز پاسخ تعامل گونه می‌دهد و این زمانی است که معلم بخواهد و البته آگاه باشد که حالت یا احساسی خاص را در خود تشید کرده و یا تحفیف دهد.

۵- تعامل احساسی در پاسخ گیرنده‌ی پیام نسبت به خود:
گیرنده‌ی پیام نیز می‌تواند نسبت به خود تعامل گونه پاسخ دهد.
ظاهر شخصی : personal appearance

در گذشته، ظاهر شخصی صرفاً با در نظر گرفتن سر و وضع و نحوه لباس پوشیدن شخص فرستنده‌ی پیام مورد توجه قرار می‌گرفت ولی امروزه تحت عنوان ((گرایش‌ها)), ((طرز فکر)) و ((رفتارها))ی فرستنده‌ی پیام نیز مورد نظر قرار می‌گیرد. علت این امر نیز این است که ذهنیات فرستنده‌ی پیام بر ظواهر او همان رفتارها و نحوه لباس پوشیدن اوست تاثیر می‌گذارد. از لحظه‌ای که گیرنده‌ی پیام از وجود فیزیکی فرستنده‌ی پیام مطلع می‌شود، این گونه ظواهر شروع به انتقال معنی خواهد نمود. روانشناسان عقیده دارند که فرستنده‌ی پیام قادر است به وسیله‌ی ظاهر خود بیش از آن چه که به زبان می‌آورد به گیرنده‌گان پیام منتقل کند. هر چه درجه‌ی پذیرش گیرنده‌گان پیام نسبت به فرستنده‌ی پیام بیشتر باشد، در کار برقراری ارتباط موفق‌تر خواهد بود. البته توجه داشته باشید که منظور ما استفاده از البسه‌ی پر زرق و برق نیست بلکه بر عکس چنین البسه‌ای به عنوان یکی از متغیرهای بازدارنده عمل می‌کند.

وضعیت بدن : position
یکی دیگر از جنبه‌های دیداری در برقراری ارتباط حالت، چگونگی و کیفیتی است که بدن فرستنده‌ی پیام به خود می- گیرد. به صورت ساده، منظور چگونگی و ترتیب قرار گرفتن استخوان‌ها، عضلات و به طور کلی فیزیک بدن به هنگام برقراری ارتباط است. چنانچه حالت بدن، راحت‌ترین نوع بهره‌گیری از آن را دارا باشد، وضعیت بدن در کیفیت مطلوبی قرار دارد.

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

یک وضعیت خوب یک آمادگی فیزیکی مناسب است. به عبارت دیگر، یک وضعیت خوب آن ترتیب و کیفیت بدنی است که شما را به حداکثر بهره‌گیری از بدنتان یاری می‌دهد. به هر حال ممکن است شما نیز مانند بسیاری از مردم دارای عادات ناخوشایند بدنی باشند مانند وضعیت خمیدگی پشت و حالت خمیدگی ستون فقرات- حالت خبردار به هر حال چنانچه شما دارای این گونه عادات نامطلوب هستید در صد اصلاح آن برآید.

حرکات و اشارات Movements & Hints

ما در برقراری ارتباط از حرکات و اشارات فراوانی استفاده می‌کنیم و از آنها جهت انتقال پیام خود در کنار ارتباط کلاس استفاده می‌کنیم. حرکات و اشارات را عمدتاً به سه نوع توصیفی Descriptive، تلویحی implicit و تعاملی Interactive تقسیم‌بندی کرده‌اند.

نوع توصیفی: حرکات و اشارات برای مشخص کردن حالات فیزیکی، نسبت‌ها، اندازه‌ها و جهات به کار می‌رود. ما از حرکات دست برای نشان‌دادن جایی که چیزی در آن هست استفاده می‌کنیم و یا برای مشخص کردن نسبت اندازه‌ها دانشمندان احتمال می‌دهند که چنین حرکات بدنی از انواع اولیه و یکی از معمول‌ترین وسیله‌ها جهت انتقال پیام به شمار می‌رود.

نوع تلویحی: این حرکات و اشارات شباهت زیادی به نوع توصیفی آن داشته ولی با این تفاوت که جنبه ظاهری و عینی آن‌ها کمتر است ولی جنبه‌ی عاطفی و احساسی آن‌ها نسبت به نوع توصیفی بیشتر است. نظری بلند کردن دست‌ها رو به آسمان و بالا بردن چشم‌ها هنگام دعا و نیایش.

نوع تعاملی: نسبت به نوع تلویحی آمیخته با حالت عاطفی و احساسی بیشتر است. مثل تکان‌دادن دست و انگشت سبابه به علامت تهدید، تکان‌دادن سر و حتی کوییدن پای بر زمین هنگام خشم و عصبانیت.

از جهتی ما می‌توانیم از دو طبقه از حرکات و اشارات صحبت کنیم که عبارت از انواع غریزی و اکتسابی آن هاست:

نوع غریزی: شامل رفتارهای غیرکلامی ما است که ذاتی بوده و بدون شرطی شدن فرهنگی به وسیله افراد به کار می‌رود مانند باز کردن بیشتر چشم‌ها برای بهتر دیدن، گرفتن سر با دستها هنگام درد، تحرک بدنی در موقع بی‌قراری، حبس کردن تنفس هنگام ترس

نوع اکتسابی: شامل حرکات و اشاراتی است که مربوط به فرهنگ بوده و یا به طور قراردادی به کار می‌رود. افراد آنها را به طور ناخودآگاه به کار می‌برند اگرچه، آنها شکل و معنای خاصی خود را از فرهنگ می‌گیرند.

آمیختگی کمتر با حالات عاطفی و احساسی آمیختگی بیشتر با حالات عاطفی و احساسی

توصیفی تلویحی تعاملی

مقایسه سه نوع حرکات و اشارات توصیفی، تلویحی و تعاملی

معمولًا دو متغیر بر میزان استفاده از حرکات و اشارات تاثیر می‌گذارد آن‌ها عبارتند از:

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

۱- ویژگی های شخصیتی فرستنده پیام ۲- ماهیت محتوی پیام

شخص که کلا در زندگی خود از تحرک بیشتری برخوردار است در برقراری ارتباط خود از حرکات و اشارات بیشتری استفاده می کند.

کلیت پاسخ ها : Totality of Responses

امروزه متخصصان ارتباط بر این عقیده‌اند که حرکات و اشارات بایستی مربوط به کل بدن بوده و به عبارت دیگر متأثر از فکر محسوب می‌شود و از آن سرچشم می‌گیرد. برای تفکر ما به فعالیت کل بدنی نیاز داریم این فعالیت برای انتقال فکر از شخصی به شخص دیگر نیز مورد نیاز است.

متخصصان حرکت‌شناسی عقیده دارند که وقتی از حرکات و اشارات سخن می‌گوئیم، نمی‌توانیم آن‌ها را به عنوان یک کل و جدا از متغیرهای دیگر در نظر بگیریم. به عبارت دیگر یک حرکت به خصوص همیشه همراه با انواع حرکات دیگر برای کامل کردن پیام به کار می‌رود. به طور خلاصه، فکر یک فرآیند تمامی وجود محسوب شده و در نتیجه، سخنوری نیز این چنین به حساب می‌آید.

در سخنرانی مسلمًا حرکات طبیعی عملاً موثرتر از حرکات ساختگی‌اند اگر قبول کنیم که بدن به عنوان یک کل سخن می‌گوید، ایده‌ها و احساسات ما حکم علت و کل پاسخ‌های ارائه شده به عنوان معلول عمل می‌کند.

برقراری ارتباط کلامی میان معلم و شاگرد: در طبقه بندی ارتباط کلامی توسط فلاندرز و آمیدن داریم:

الف- برقراری ارتباط کلامی توسط معلم شامل ۲ نوع: ۱- غیرمستقیم ۲- مستقیم

ب- برقراری ارتباط کلامی توسط شاگرد و شامل ۲ نوع: ۱- پاسخ به سوالات ۲- اظهارنظر از جانب شاگرد

ج- سکوت یا سرو صدا

در برقراری ارتباط کلامی توسط معلم که آن رابه دو شاخه تقسیم می‌کنند تفاوت میان این دو ارتباط کلامی توسط معلم در این است که در نوع غیرمستقیم، ضمن اعمال عطوفت در جریان برقراری ارتباط فراگیر به برقراری ارتباط کلامی تشویق می‌شود. در حالی که در برقراری ارتباط کلامی مستقیم عکس آن صادق است.

الف- برقراری ارتباط کلامی غیرمستقیم توسط معلم: شامل موارد زیر است:

۱- پذیرش احساس شاگرد ۲- پذیرش عقاید ۳- تحسین و تشویق ۴- پرسش از شاگرد

ب- برقراری ارتباط کلامی مستقیم:

عمدتاً معلم برقرارکننده ارتباط بوده و زمینه‌ی اظهارنظر و به طور کلی صحبت کردن فراگیران را فراهم می‌سازد.

برقراری این نوع از ارتباط ممکن است شامل حالات زیر باشد:

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

- ۱- سخنرانی - از متداولترین و ساده‌ترین انواع ارتباط کلامی است که معلم می‌تواند از آن برای انتقال عقاید- افکار- اطلاعات و آموزش و مهارت و تغییر گرایش شاگردان استفاده می‌کند. عمدتاً معلم برقرار کننده ارتباط کلامی بوده و فراگیران در جریان ارتباط نقش غیرفعال خود را دارا هستند.
- ۲- امروننهی - عکس العمل شاگردان در مقابل امر ونهی معلم می‌تواند به عنوان بازخورده از برقراری ارتباط تلقی شوند: امروننهی می‌تواند کراحت و عدم رضایت فراگیران را در پی داشته باشد. در حالی که واکنش شاگردان در مقابل هدایت و راهنمایی همراه با رضایت خاطر خواهد بود.
- ۳- انتقال یا اعمال قدرت - بیان و گفتار انتقادآمیز از جانب معلم در پی بروز رفتار نامطلوبی از طرف شاگرد و عدم رضایت خاطر معلم نسبت به رفتار یا حالتی که نیاز به تغییر دارد نشان می‌دهد. انجام کارهایی که خواسته صرف معلم بدون در نظر گرفتن خواسته شاگردان باشد نوع خودخواهانه اعمال قدرت معلم به شمار می‌رود.

کاربرد طبقه‌بندی فلاندرز و آمیدن :

به کارگیری این طبقه‌بندی برای معلمین آگاه و علاقه‌مند به کارمعلمی کار مشکلی نیست. عوامل متعددی از برقراری ارتباط کلامی مطلوب که عمدتاً نوع غیرمستقیم ارتباط کلامی است جلوگیری می‌کند که یکی از آنها احساس مسئولیت معلم در آموزش و اجرای کامل مقررات نظام رسمی آموزشی است. در حالی که در کنار آموزش، وظایف پرورشی معلمان حکم می‌کند که به جنبه‌های پرورشی تعلیم و تربیت نظری رشد، ابعاد مختلف شخصیت فراگیران نیز توجه داشته باشند. این دو مسئولیت به شکل متضادی در برابر یکدیگر خود نمایی می‌کند.

معیار کارآئی ارتباط- یکی از مسئولیت‌های مهم شخص فرستنده‌ی پیام تعیین اهداف ارزشمندی برای برقراری ارتباط می‌باشد. بدون چنین احساس مسئولیتی، امکان برقراری ارتباطی موثر تقریباً مشکل و گاهی غیرممکن خواهد بود. هر فرستنده‌ی پاییم بایستی به منظور تضمین موقوفیت ارتباط به عواملی نظری ظاهر شخصی- وضعیت بدنی- حرکات و اشارات- کلیت پاسخ‌ها- مفاد طبقه‌بندی مربوط به برقراری ارتباط کلامی و معیار کارآئی ارتباط توجه داشته باشد.

فصل سوم

مواد و سایل آموزشی

مفهوم وسیله آموزشی، فراتر از یک ابزار کمکی است. این وسایل در هموار ساختن راه دشوار تعلیم و تدریس، نقش ارزنده‌ای دارند. وسایل آموزشی حامل‌هایی هستند برای ایجاد ارتباط صحیح موثر و پایدار با فرآگیران. معیار انتخاب وسیله آموزشی:

- ویژگی آموزشی وسیله: وسیله آموزشی باید عمق مطلب آموزشی را بیان کند. باعث جلب توجه فرآگیران و افزایش کیفیت یادگیری می‌گردد و امکان تکرار فراگرفته‌ها را فراهم کند.
- ویژگی‌های فنی وسیله (حمل و نقل و سهولت کاربرد و سهولت دستگاری و تعمیر)
- شرایط و امکانات اجرایی (تعداد فرآگیران، وضعیت و اندازه کلاس، زمان لازم، در دسترس بودن، اقتصادی بودن و ...).

دلایل استفاده، تقسیم بندی و روش کلی کاربرد در جریان تشریح الگوی طراحی منظم آموزشی در مرحله «منابع» به عنوان یک جزء اساسی بررسی کردیم که تعیین مواد و وسایل آموزشی یکی از اقدامات مهم معلمان را تشکیل میدهد. در این فصل به توصیف دلایل استفاده از مواد و وسایل آموزشی، انواع و اصول کلی کاربرد آنها پرداخته و در فصل بعدی به معرفی و نحوه استفاده از آنها خواهیم پرداخت.

دلایل استفاده از مواد و سایل آموزشی را تحت سه عنوان و به شرح زیر مورد بررسی قرار میدهیم:

الف- معضلات و مشکلات آموزشی

ب- نقش حواس در یادگیری

ج- نقش مواد و وسایل آموزشی در تدریس و یادگیری

الف- معضلات و مشکلات آموزشی

۱- افزایش روز افزون تعداد افراد لازم التعلیم: هرقدر بر تعداد داوطلبان تحصیل افروده می‌شود، خواه ناخواه از کیفیت تدریس و یادگیری کاسته خواهد شد. از طرف دیگر به علت توجه به خصوصیات فردی فرآگیران بسیاری از آنات از تعقیب منظم برنامه بازمانده و به دلیل عدم موفقیت در درس و امتحان مدرسه را رها کرده و جزو افراد کم سواد می‌شوند. بنابراین به منظور جبران وقت یادشده استفاده از تکنولوژی آموزشی و در نتیجه مواد و وسایل آموزشی نقش بسیار ارزنده-ای را ایفا می‌کند.

۲- کمبود معلمان آگاه، دلسوز و علاقه مند

۳- فقدان بودجه و امکانات کافی

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

۴ - انفجار دانش

ب- نقش حواس در یادگیری

نتایج تحقیقات نشان داده اند که حواس مختلف نقشی، واحدی را در یادگیری دارا نیستند.

یافته های زیر این تفاوت را به خوبی نشان میدهند. این یافته ها مشخص میکنند که در یک انسان متعارف حدوداً:

- ۷۵٪ پادگانی از طریق کاربرد حس «بینایی» صورت میگیرد.

- ۱۳٪ یادگیری از طریق کرید حس «شناوایی» صورت میگیرد.

- ۶٪ یادگیری از طریق کاربرد حس «لامسه» صورت میگیرد.

- ۳% یادگیری از طریق کاربرد حس «بویایی» صورت میگیرد.

- ۳% یادگیری از طریق کاربرد حس «چشایی» صورت میگیرد.

ملاحظه میشود که اگر چه قسمت اعظم یادگیری انسان (%۷۵)

مالحظه ميشود که اگر چه قسمت اعظم يادگيري انسان (۷۵%) از طریق کاربرد حس بینایی صورت گرفته و مجموعاً ۱۲% از طریق کاربرد دو حس بینایی و چشایی صورت میگیرد که روی هم ۸۷% را تشکیل میدهد، معهذا در بسیاری از موارد معلمان بر کاربرد ۱۳% حش شنوازی تاکید فراوان دارند، در حالی که نتایج تحقیقات و پژوهشهايی که در زمينه «گوش دادن» به عمل آمده است اطلاعات زير را در اختصار ما قرار ميدهند:

- تقریباً حدود ۶۰٪ از وقت فراغتیان در مدارس ابتدایی و ۹۰٪ مدارس متوسطه و دانشگاه‌ها صرف گوش دادن می‌شوند.

- شاگردان قادرند که تنها قسمت ناچیزی از آنچه را که شنیده اند به خاطر بسپارند (شاید حدود یک پنجم تا یک سوم). حتی اشخاص بالغ نیز به طور متوسط قادر به حفظ کردن ۵۰٪ از شنیده ها در ذهن خود هستند. حدود دوماه بعد، این میزان به نصف نیز کاهش خواهد پافت.

سوال: کدامیک از تجارب زیر از عینیت کمتری پرخوردار است؟ (ارشد ۹۱)

- الف) نمایش پاسخ گزینه ج / ب) فیلم‌های متحرک ج) مواد شنیداری د) نقش بازی کردن

سوال: در آموزش مادران در زمینه تغذیه تكمیلی شیرخواران، استفاده از کدام شیوه یا رسانه آموزشی به «قاعده هرم تجارب یادگیری ادرگار دلیل» نزدیک‌تر است؟ (ارشد ۹۱)

- الف) تعلیم آموزشی
ب) نمایش عملی
ج) بحث در گروههای کوچک
د) شیوه توضیحی همراه با پوستر
پاسخ گزینه ب /

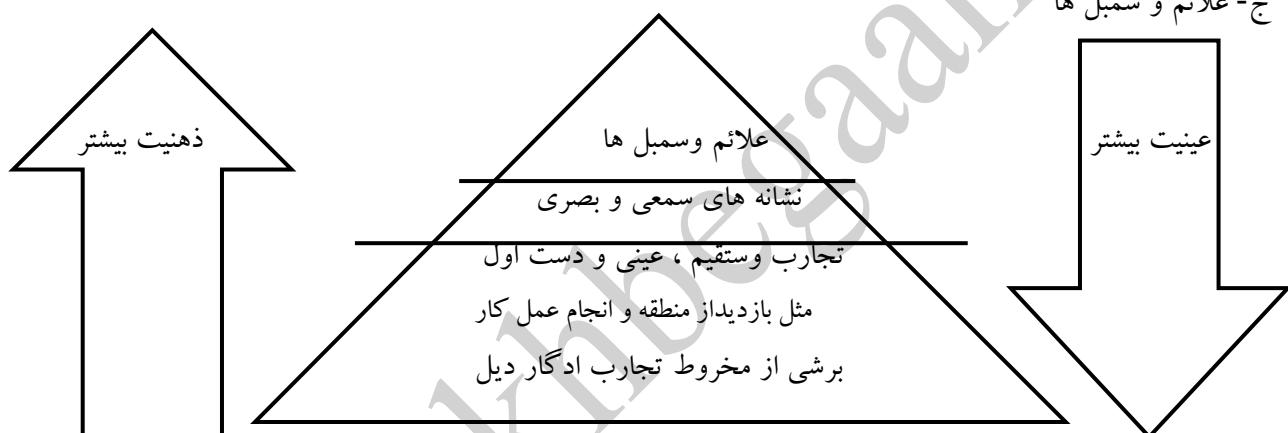
مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

همانطور که ملاحظه میشود با وجود صرف وقت نسبتاً زیاد در کاربرد حس شناوی تاثیر ناچیزی در رابطه با یادگیری نصیب انسان میشود. در حالی که برنامه ریزی منطقی و حساب شده در کاربرد حواس مختلف از جمله بینایی میتواند نتایج مفید تری را در پی داشته باشد. در این رابطه، ادگار دیل که یکی از صاحبنظران ارتباط است به توجیه قابل توجهی از کاربرد حواس در یادگیری پرداخته است. او به منظور ارائه نظرات اون به صورت عینی ولی سمبولیک ظرف مخروطی شکلی را در نظر میگیرد که کلیه تجارب یادگیری فراگیران را در آن قرار میدهیم. سپس به منظور بررسی بهتر پیشنهاد میکند تا یک برش طولی از مخروط بوجود آوریم. این برش که طرح آن در زیر ارائه میشود نشان میدهد کلیه تجارب به طور کلی در سه طبقه جای میگیرد که به ترتیب از پایین به بالا عبارتند از:

الف- تجارب مستقیم، عینی و دست اول

ب- نشانه های سمعی و بصری

ج- علائم و سمبول ها

همانگونه که در طرح برش مخروط مشاهده میشود، تجارب مستقیم، عینی و دست اول نظیر بازدید های علمی و پژوهشی نسبت به نشانه های سمعی و بصری نظری استفاده از تصویر، اسلاید و فیلم متحرک و نشانه های سمعی و بصری نسبت به علائم و سمبول ها که نمونه باز آنها کلمات هستند از عینیت بیشتری برخوردارند.

بنابر این دلیل چنین پیشنهاد میکند که در انتخاب تجارب یادگیری مناسب برای فراگیران بهتر است حتی الامکان از طبقات پایین تر شروع کرده و کار انتخاب را به بالاترین طبقه ختم نماییم. در چنین صورتی میتوان مجموعه مناسبی از تجارب یادگیری را که تلفیقی از کاربرد حواس مختلف را در بر دارد برای فراگیران انتخاب نمود.

ج- نقش مواد و وسایل آموزشی در تدریس و یادگیری

بر اساس بررسی ها و مطالعات انجام شده نقش مواد و تجهیزات آموزشی را میتوان به شرح زیر مورد توجه قرار داد:

۱- این گونه مواد و وسایل اساس قابل لمسی را برای تفکر و ایجاد مفاهیم بوجود می آورند (ایجاد تفکر).

۲- توجه و علاقه فراگیران را جلب میکنند.

۳- یادگیری را سریع تر، موثر تر و پایدار تر میکنند.

۴- تجارب واقعی، عینی و حقیقی را در اختبار فراگیران قرار میدهند.

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

- ۵- موقعیت هایی را در اختیار قرار میدهند که کسب آنها از راههای دیگر امکان پذیر نیست نظیر:
- الف- جریانات و رویداد هایی که به علت کندی حرکت و پیدایش مطالعه جزئیات آنها امکان پذیر نیست، مثل فیلمبرداری و نمایش باز شدن گل با استفاده از تکنیک فیلم برداری « تک فریم » .
- ب- جریانات و رویداد هایی که به علت سرعت حرکت و پیدایش مطالعه آنها با دشواری صورت میگیرد نظیر بال زدن حشرات و پرنده‌گان با استفاده از تکنیک فیلمبرداری سریع.
- ج- آنچه به دلیل حجم زیاد و یا سنگینی وزن و یا عدم قابلیت انتقال آوردنش به کلاس درس محدود نیست، مثل تاسیسات پالایشگاهها، کارخانه‌ها، ماشینهای بزرگ و غیره.
- د- آنچه به علت کمی حجم و کوچکی اندازه، مطالعه جزئیات آن بدون چشم مسلح امکان پذیر نیست نظیر میکروبها و موجودات ذره بینی دیگر.
- ه- آنچه به دلیل بعد مکان و زمان قابل دسترس نیست ، نظیر نحوه تشکیل جلسات سازمان ملل و یا زندگی ایرانیان در اعصار گذشته .
- و- آنچه به طور کلی در شرایط عادی دسترسی به آن مشکل و تا حدی غیر ممکن است. مثل بررسی ساختمان اندام های داخلی بدن و جریان خون در رگ ها. مشاهده بی خطر حوادث و وقایعی که مشاهده مستقیم آنها خطرناک است.
- مواد و وسایل آموزشی را با توجه به معیار های مختلفی مورد تقسیم بندی قرار میدهند. تقسیم بندی های متداول عبارتند از: برقی و غیر برقی ، ارزان قیمت و گران قیمت، نرم افزار و سخت افزار، چاپی و غیر چاپی و سر انجام نورتاب و غیر نور تاب که آخری از بقیه جدید تر، کامل تر و بی نقص تر است.
- اگر چه هر کدام از مواد و وسایل آموزشی به تنها بی مطابق دستورالعمل خاصی مورد استفاده قرار گیرند.
- متخصصان یک رشد کلی پنج مرحله ای را برای استفاده از آنها پیشنهاد کرده اند. عناوین پنج مرحله این روش کلی به ترتیب عبارتند از :
- ۱- خود را آماده کنید.
 - ۲- محیط را آماده کنید.
 - ۳- کلاس را آماده کنید.
 - ۴- از رسانه استفاده کنید.
 - ۵- پیگیری کنید.
- مراحل تولید رسانه:
- ۱- مشخص کردن مخاطبان
 - ۲- مشخص کردن هدفهای ارتباطی و آموزشی
 - ۳- مشخص کردن سرفصل مطالب
 - ۴- انتخاب رسانه آموزشی

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

۵- مشخص کردن موضوع و عنوان

۶- طراحی رویه کار

۷- انتخاب و جمع آوری اجزای متشكله

۸- پیاده کردن طرح اولیه

۹- ارزشیابی طرح اولیه

۱۰- انجام اصلاحات و تولید نهایی

۱- مشخص کردن مخاطبان: از نظر؛ سن، جنس، میزان آموخته‌های قبلی، میزان درک تصویری و نوشتاری، توانایی‌ها و نیازها و عالیق مخاطبان را مشخص می‌کنیم.

توجه به این ویژگی‌ها سبب می‌شود که رسانه تولید شده برای فرآگیران جذایت لازم را داشته و برای آنها قابل درک و فهم باشد.

۲- مشخص کردن هدفهای ارتباطی و آموزشی: تولید و استفاده از یک رسانه‌آموزشی فقط زمانی قابل توجیه است که آن رسانه با تسهیل جریان ارتباطی بین یاددهنده و یادگیرنده بتواند نقش مفیدی را در راه دست‌یابی به هدفهای آموزشی یا ارتباطی ایفا کند.

تولیدکننده رسانه آموزشی باید قبل از هر اقدامی یک یا چند هدف آموزشی برای رسانه‌ای که قصد تولید آن را داریم بنویسید و مراحل بعدی تولید را با توجه به این هدف‌ها دنبال کند.

۳- مشخص کردن تیر فصل مطالب: مشخص کردن اینکه از طریق رسانه آموزشی قصد ارائه چه مطالبی، چه اطلاعاتی، چه نگرش‌هایی و چه مهارت‌هایی را به مخاطبان داریم.

۴- انتخاب رسانه آموزشی: مدرس براساس مشخصات، مزیتها، محدودیتهای رسانه‌های آموزشی مختلف نوع رسانه آموزشی را انتخاب کند.

در این مرحله به هدف‌های آموزشی، ویژگی‌های فرآگیران، محتوای آموزشی و عواملی مثل بودجه، امکانات، محل و چگونگی استفاده از رسانه نیز باید توجه کرد.

۵- مشخص کردن موضوع و عنوان:

تعیین موضوع و عنوان رسانه مسیر تولید رسانه را هموارتر و چارچوب اقدامات بعدی را مشخص تر می‌سازد. این اقدام مکمل انتخاب هدفهای آموزشی و محتوای رسانه می‌باشد. راهنمایی جهت جمع آوری و انتخاب مواد و آماده‌سازی طرح اولیه کار می‌باشد.

یک عنوان جواب بدیع و قابل درک برای فرآگیران و منطبق با عالیق آنان در جلب توجه نقش به سزایی دارد.

۶- طراحی اولیه کار: محل و جایگاه هر یک از اجزای کار در کجای رسانه می‌باشد.

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشکی فرهنگ گستر نخبگان

۷- انتخاب و جمع آوری اجزای متشکله: بسته به نوع رسانه و محتوا و مطالبی که می خواهیم ارائه دهیم باید مواد و اجزای لازم را تولید یا گردآوری کنیم. مثلاً برای تهیه یک تابلوی پارچه‌ای یا چارت و یا نسخه‌ی دیواری به مقدار لازم یونولیت- پارچه، فیبر و عکس و ... نیاز داریم.

۸- پیاده کردن طرح اولیه:

- انتخاب عکسهای مناسب

- رسم شکلها

- رسم طرح‌ها

- نوشتمن متن

۹- ارزشیابی طرح اولیه:

- بازخورد از مخاطبان

- بازخورد از افراد صاحب نظر

- بازخورد از طراحان و عکاسان

۱۰- انجام اصلاحات و تولید نهایی:

- مشخص کردن نقاط ضعف

- تهیه نمونه نهایی و کامل

- انجام اصلاحات اساسی

تقسیم بندی مواد و وسایل آموزشی:

• برقی و غیر برق:

همان گونه که از عنوان تقسیم بندی پیدا است عده ای مواد و وسایلی را که کاربرد آنها نیاز به انرژی برق دارد در یک دسته و بقیه را در دسته‌ی دیگر قرار می دهند.

• ارزان قیمت و گران قیمت:

تقسیم بندی مواد و وسایل آموزشی بر اساس قیمت این اشکال را ایجاد می کند که مشخص کردن مرز میان دو دسته یاد شده بطور عملی امکان پذیر نیست. ضمناً کسانی که از این تقسیم بندی استفاده می کنند رسانه‌هایی نظیر چارت، پوستر، نقشه، کره، تلق شفاف، اسلاید و نظیر اینها را در دسته‌ی ارزان قیمت و تجهیزاتی نظیر پروژکتورهای فیلم، اسلاید، فیلم استریپ، اوورهد و غیره را در دسته‌ی گران قیمت قرار می دهند.

• چاپی و غیر چاپی:

عده ای رسانه‌هایی نظیر کتاب، جزو، مجله و نظایر اینها را در گروه چاپی و بقیه را در گروه غیر چاپی قرار می دهند.

• نرم افزار و سخت افزار:

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشکی فرهنگ گستر نخبگان

طرفداران استفاده از این تقسیم بندی رسانه هایی نظیر فیلم، اسلاید، چارت، پوستر، نمودار، تلق شفاف، مدل ماکت، برش و نظایر اینها را در دسته‌ی نرم افزار و تجهیزات نظیر پروژکتورهای فیلم متحرک، اسلاید، اوپک، اوورهدو نظایر اینها را در دسته‌ی سخت افزار قرار می‌دهند.

- ساده و پیچیده:

رسانه هایی نظیر کتاب، مجله، فیلم متحرک، اسلاید، تلق شفاف و نظایر اینها را در گروه ساده و تجهیزاتی نظیر پروژکتورهای فیلم متحرک، اسلاید، اوپک، اوورهدو و دستگاههای ضبط شنیداری و نظایر اینها را در گروه پیچیده قرار می‌گیرند.

- نورتاب و غیرنورتاب:

قرار دادن مواد و وسایل آموزشی در دو دسته نورتاب و غیرنورتاب یکی از بهترین و کامل ترین تقسیم بندی هایی است که تاکنون بعمل آمده است و چون تقسیم بندی های دیگر در بردارنده‌ی نواقص مشهودی است، در چند دهه اخیر از این تقسیم بندی استقبال قابل توجهی بعمل آمده است.

در این تقسیم بندی مواد و وسایلی نظیر فیلم متحرک، اسلاید، فیلم استریپ، تلق شفاف و پروژکتورهای مربوط به آنها را در دسته‌ی نورتاب و بقیه در دسته‌ی غیرنورتاب قرار می‌گیرند.

مجموعه تست فصل دوم

- ۱- سه جزء ضروری برای برقراری ساده‌ترین نوع ارتباط کدام است؟
الف- فرستنده پیام- پیام- گیرنده پیام ب- فرستنده پیام- گیرنده پیام- بازخورد
ح- فرستنده پیام- رمز- بازخورد د- فرستنده پیام- وسیله یا کانال- گیرنده پیام
- ۲- در کدام نوع ارتباط فرد حداقل بایک فرد دیگر ارتباط برقرار می‌کند؟
الف- ارتباط درون فردی ب- ارتباط میان فردی ج- ارتباط جمعی د- ارتباط گروهی
- ۳- کدامیک در مورد ارتباط جمعی درست است؟
الف- شمارش تعداد گیرنده‌گان پیام غیرممکن است و یا مقرون به صرفه نیست.
ب- وابستگی میان گیرنده‌گان پیام در مقایسه یا جماعت بسیار کمتر است.
ج- به گیرنده‌گان پیام در ارتباط با برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی اطلاق می‌شود.
د- همه موارد بالا
- ۴- عامل مخلی که مانع از برقراری کامل ارتباط می‌شود کدام است؟
الف- پارازیت ب- اشکال ج- مزاحم د- رمز
- ۵- کدامیک جزء پارازیت‌های فیزیکی برقراری ارتباط است؟
الف- سر و صدا ب- نور بسیار کم ج- سرمای بیش از حد د- همه موارد
- ۶- مدل طرح پیام لس ول دارای کدامیک از عناصر زیر نیست؟
الف- فرستنده پیام ب- پیام ج- بازخورد د- نتیجه
- ۷- در کدام مرحله از مدل ایندیانا، تقدم و تاخر ارائه قسمت‌های مختلف پیام مشخص می‌شود؟
الف- مخاطب ب- هدف ج- وسیله د- سازمان
- ۸- در مدل ایندیانا، مرحله اول کدام است؟
الف- تعیین محتوی ب- هدف ج- مخاطب د- ارائه
- ۹- در مدل ایندیانا، تعیین مخاطب بعد از کدام مرحله است؟
الف- محتوی ب- هدف ج- مخاطب د- ارائه
- ۱۰- در خصوصیات و ویژگی‌های فرستنده و گیرنده پیام کدامیک جزء مهارت لغوی می‌باشد؟
الف- نوشتن، صحبت کردن ب- خواندن و گوش دادن ج- تعلق د- همه موارد بالا
- ۱۱- در برقراری ارتباط کدام مهارت لغوی زیر مورد استفاده فرستنده و گیرنده پیام قرار می‌گیرد؟
الف- نوشتن و صحبت کردن ب- خواندن و گوش دادن ج- تعلق د- همه موارد بالا
- ۱۲- بروز یک رفتار یا حالت خاص توسط یک فرد و منبع و تکرار از آن توسط فرد یا منبع دیگر را چه می‌گویند؟
الف- تعامل احساسی ب- ارتباط کلامی ج- ارتباط تلویحی د- ارتباط توصیفی

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

۱۳- کدامیک جزء پاسخ های تعامل احساسی است؟

الف- پاسخها بیرونی - عینی و ظاهری اند

ب- پاسخها درونی و پنهانی ولی واقعی اند

ج- موارد الف و ب

د- هیچ کدام

۱۴- وقتی فرستنده پیام تحت تاثیر محتوی پیام قرار می گیرد کدام نوع تعامل احساسی ایجاد می شود؟

الف- تعامل احساسی در پاسخ فرستنده پیام نسبت به محتوای پیام

ب- تعامل احساسی در پاسخ گیرنده پیام نسبت به فرستنده پیام

ج- تعامل احساسی در پاسخ فرستنده پیام نسبت به گیرنده پیام

د- تعامل احساسی در پاسخ فرستنده پیام نسبت به خود

۱۵- کدامیک از موارد زیر حالت- چگونگی و کیفیتی است که بدن فرستنده پیام به خود می گیرد و در برقراری ارتباط:

الف- ظاهر شخصی ب- وضعیت بدنی ج- position د- موارد ب وج

۱۶- در کدامیک حالت عاطفی و احساسی بیشتر است؟

الف- حرکات توصیفی ب- حرکات تلویحی ج- حرکات تعاملی د- هر سه مورد

۱۷- در کدامیک آمیختگی با حالات عاطفی و احساسی کمتر است؟

الف- حرکات توصیفی ب- حرکات تلویحی ج- حرکات تعاملی د- کلیت پاسخ ها

۱۸- در کدام حالت زیر جنبه ظاهری و عینی کمتر است؟

الف- حرکات توصیفی ب- حرکات تلویحی ج- حرکات تعاملی د- کلیت پاسخ ها

۱۹- کدامیک جزء برقراری ارتباط کلامی غیرمستقیم توسط معلم است؟

الف- پذیرش احساس شاگرد ب- امر و نهی ج- سخنرانی د- اظهار نظر شاگرد

۲۰- متاد اول ترین و ساده ترین انواع ارتباط کلامی که معلم می تواند از آن برای انتقال عقاید- افکار- اطلاعات به دانش آموزان استفاده کند کدام است؟

الف- امر و نهی ب- پرسیدن سوال ج- سخنرانی د- ارتباط شفاهی

پاسخ:

۱- الف

فرستنده پیام، پیام، گیرنده پیام برای برقراری ساده ترین نوع ارتباط، از عناصر ضروری است (ص ۱۴ تکنولوژی آموزشی

دکتر احديان)

۲- گزینه ب:

در ارتباط میان فردی افراد حداقل بایک فرد دیگر ارتباط برقرار می کند (ص ۲۰ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

۳- گزینه د

همه موارد ذکر شده جزء ارتباط جمعی است (ص ۴۰ تکنولوژی آموزشی احديان)

۴- گزینه الف

پارازیت به هر عامل مخلی اطلاق می شود که مانع از برقراری کامل ارتباط گردد (ص ۴۳ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۵- گزینه د

پارازیت های فیزیکی مانع از انتقال فیزیکی پیام می شوند نظیر سر و صدا - گرما و سرمای بیش از حد - نور بسیار زیاد . یا نور بسیار کم (ص ۴۳ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۶- گزینه ج

در طرح مدل یافته های ناشی از نتیجه الزاماً به مدل بازگشتی ندارد (ص ۶۴ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۷- گزینه د

در مدل ایندیانا در مرحله‌ی چهارم محتوی پیام سازماندهی می شود مثلاً تقدم و تاخر ارائه قسمت‌های مختلف آن مشخص می شود (ص ۴۵ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۸- گزینه ب

در مدل ایندیانا مرحله اول هدف می باشد (ص ۴۵ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۹- گزینه ب

در مدل ایندیانا با توجه به هدف یا اهداف، جامعه مخاطب مورد شناسایی دقیق قرار می گیرد (ص ۴۵ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۱۰- گزینه د

مهارت های لغوی عبارتند از نوشتن و صحبت کردن - خواندن و گوش دادن و تعقل که دو مهارت اول بیشتر مورد استفاده‌ی فرستنده پیام و دو مهارت بعدی مورد استفاده‌ی گیرنده پیام و مهارت تعقل مورد استفاده هر دو قرار می -

گیرد (ص ۶۴ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۱۱- گزینه ج

به پاسخ سوال ۱۰ مراجعه کنید

۱۲- گزینه الف

عامل احساسی یعنی بروز یک رفتار یا حالت خاص توسط فرد یا منبع و تکرار آن توسط فرد دیگر (ص ۸۴ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۱۳- گزینه ج

مرکز تخصصی خدمات آموزشی گروه پژوهشی فرهنگ گستر نخبگان

تعامل احساسی شامل پاسخ های عینی، بیرونی و ظاهری و پاسخ های درونی و پنهانی ولی واقعی است(ص ۴۸ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۱۴- گزینه الف

وقتی فرستنده پیام تحت تاثر محتوى پیام قرار گیرد تعامل احساسی در پاسخ فرستنده پیام نسبت به محتوى پیام صورت می گیرد(ص ۴۹ تکنولوژی دکتر احديان)

۱۵- گزینه د

در برقراری ارتباط حالت- چگونگی و کیفیتی که بدن فرستنده پیام به خود می گیرد وضعیت بدن یا position می گویند(ص ۴۹ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۱۶- گزینه ج

در حرکات تعاملی آمیختگی با حالات عاطفی و احساسی بیشتر است (ص ۵۰ تکنولوژی دکتر احديان)

۱۷- گزینه الف

در حالت توصیفی آمیختگی با حالات عاطفی و احساسی بیشتر است (ص ۵۰ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۱۸- گزینه ب

در حالت تلویحی جنبه ظاهری و عینی کمتر و آمیختگی با عاطفه و احساس بیشتر است (ص ۵۳ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۱۹- گزینه الف

پذیرش احساس شاگرد جزء برقراری ارتباط کلامی غیرمستقیم توسط معلم می باشد(ص ۵۷ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

۲۰- گزینه ج

سخنرانی از متداول ترین و ساده ترین انواع ارتباط کلامی است که معلم می تواند از آن برای انتقال افکار- عقاید- اطلاعات - آموزش مهارت و تغییر گرایش شاگردان استفاده کند.(ص ۵۸ تکنولوژی آموزشی دکتر احديان)

- برای اطلاع از نحوه دریافت جزوایت های زیر تماس حاصل فرمایید.

۰۲۱/۶۶۹۰۲۰۶۱-۶۶۹۰۲۰۳۸

۰۱۳/۳۳۳۳۸۰۰۲ (رشت)

۰۱۳/۴۲۳۴۲۵۴۳ (lahijan)